

CSENDŐRSÉGI LAPOK

Szerkeszti és kiadja a M. kir. Csendőrségi Zsebkönyv szerkesztő-bizottsága.

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Félévre — — 6 korona.
 Egész évre 12 korona. Negyedévre 3 korona.

Megjelen minden hó
 1-én, 10-én és 20-án

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
 Budapest, IV., Egyetem-utca 4. sz.

ÚJ FELÜGYELŐNK.

Ő császári és apostoli királyi Felsége Fery Oszkár cs. és kir. vezér-
 őrnagyot, a magyar szent korona országaihoz tartozó csendőrség fel-
 ügyelőjévé legkegyelmesebben kinevezni méltóztatott.

Ez a legkegyelmesebb elhatározás mindannyiunk lelkéből általános örömet
 és jóleső meglepődést váltott ki, mert vele olyan férfiú és olyan egyéniség került
 intézményünk élére, kit mindenki részéről őszinte tisztelet és ragaszkodás vesz
 körül.

Fery vezérőrnagy egész életét és teljes erejét szentelte csendőri hivatásának.
 Kora fiatalságában, jogi képzettséggel és külföldön is gazdagított tapasztalatokkal
 lépett a csendőrség kötelékébe. 1884. évi november hó 1-ével hadnagygyá kine-
 veztetvén, mint egészen fiatal tiszt került bizalmi állásba, néhai Török Ferencz
 első, kiváló és dicső emlékű felügyelőnk mellé a honvédelmi miniszterium (akkori)
 IV. osztályába, hol közel másfél évtizedet meghaladó időt töltött. Külömböző
 szolgálati alkalmazásban, mint szakasz- és szárnyparancsnok, másodtörzstiszt, a
 belügyminiszterium csendőrségi osztályának vezetője, csendőrkerületi parancsnok
 és felügyelőhelyettes szolgált s azon nagyon kevesek közé tartozik, kit felülről
 mindenkor feltétlen bizalom, elismerés és tisztelet, alulról pedig nagyrabecsülő
 szeretet és őszinte ragaszkodás kísért.

A Budapesten állomásozó és oda vezényelt csendőrtisztikar folyó hó 15-én
 tisztelgett az új felügyelő úrnál. Lorántházi és Zágorhidai Loránth Dénes ezredes,
 a belügyminiszterium csendőrségi osztályának vezetője tolmácsolta a tisztikar
 üdvözlét és őszinte, keresetlen szavakkal biztosította *Fery Oszkár vezérőrnagy*
 urat a tisztikar ragaszkodásáról és szeretetéről.

Hegedűt, harmonikát, tárogatót, és a többi hangszereket általánosan
 elismert legjobb gyártm. szállít.

MAGYARORSZÁG LEGNAGYOBB HANGSZERGYÁRA

STOWASSER I.

cs. és kir. udvari és hadsereg szállító, a Rákóczi-Tárogató feltalálója, Budapest,
 II., Lánchíd-utca 5. — Gyára: Öntőház utca 3. — Régi hangszerek javi-
 tása, vétele és becserélése. — Árjegyzék minden hangszerről külön küldetik.

A cigány.

Irtá: ...l...t.

Ezeknél a kisebb csoportoknál (máhllyáknál) társadalmi rend és egybetartozandóság — már amennyire ilyenről egyáltalában szó lehet — mindössze a rokoni-vonatkozásokon alapszik, még pedig elég különösen; a cigány ugyanis a rokonságot csak három izig tartja úgy a felfelé, mint a lemenő ágon, amikor is a nő ág lép erősen előtérbe, míg a férfiág háttérbe szorul és teljesen alárendelt szerepet játszik; a férfiág csak akkor érvényesül, ha az apának valamelyik őse vajdacsaláddal állott rokonságban; más esetekben az apai ágbeli rokonság egészen jelentéktelenné válik. Ez a különös, úgyszólván egyedülálló körülmény abban leli magyarázatát, hogy a sátoros cigány, mihelyt megnősül, köteles azon csoporthoz (máhllyához) csatlakozni, amelyhez neje tartozik s ezentúl az a csoport, amelyhez származás szerint tartozott, őt személy és szám szerint magáénak vallja ugyan, mégis úgy ő, mint leszármazottjai a nő csoportjához tartoznak. Például, ha Kolompár Péter belenősül a Rostás Mari csoportjába, akkor Péter odatartozik a Rostásék családjába, de haláláig Kolompárék, mint hozzájuk tartozót tekintik; ezzel szemben gyerekei már kizárólag Rostásékhoz tartoznak; Kolompárék nem tekintik közeli rokonoknak, vissza is házasodhatnak ezekhez, csak atyjuk nővéreit nem szabad elvenniök.

Ez a különös rokonsági viszony valószínűleg abban leli magyarázatát, hogy a fiatal férj a «háztartásához» tartozó összes tárgyait — sátort, kocsit, lovakat, szerzőségeket, stb. — nejétől kapja, akinek rokonsága feltékenyen örökös afelett, hogy a fiatal férj ezeket a «kincseket» el ne herdálja. Ilyenformán kénytelen neje csoportjával vándorolni s ha a szükség úgy hozza magával, még legközelebbi hozzátartozóitól is megválni, akikkel azután csak a téli szálláson találkozik ismét.

A cigányférfi annak a családnak a vezetéknévét veszi föl, a melybe benősült, míg a születése után megillető nevét rendszerint elejti. A következő öt neve van a cigányférfinak: 1. Keresztnev, például: Ambrus; 2. az apja keresztnéve birtokrag formájában pl. Ambrus Petreskro («Ambrus a Péteré») ha t. i. Péternek hívták az apját; ehhez jön 3. a család neve = Kiri, azután 4. a törzs neve, a melyhez a család tartozik: aschani; az Ambrus teljes elnevezése így fog hangzani cigányul: Ambrus Petreskro Kiri Aschani, ami magyarra levezetve annyit jelent, hogy ez Ambrus, a Péter fia az Aschani törzsbeli Kiri nevű családból. — Az imént azt írtam, hogy öt neve van a cigánynak; az ötödik a csúfnév, mert csúfneve kivétel nélkül minden cigánynak van és

azok kitalálásában művész a more, ami nem is csoda, mert az örökös együttlét alatt elég ideje van egymás gyengéit kifürkészni s azt kigunyolni. Ha valaki az apját még gyermekkorában elveszti, akkor a birtokragot képező melléknevet az anya keresztnéve szolgáltatja; például ha Ambrus anyját Máriának hívják, akkor amaz Ambrus Máriákri, nevet visel. Egymás közt rendszerint csak a keresztnév és a gúnynéven nevezik egymást, a többi elnevezést kizárólag idegenekkel szemben használják.

Aki gúnynevét meg akarja változtatni azt a vajda engedélyével megteheti, ha ennek és az egész karavánnak, amelyhez tartozik, áldomást fizet.

Akad olyan vándorcigány, aki négy törzsnek is volt már tagja s természetesen négy különböző nevet viselt, a szerint, hogy mint özvegy, vagy elvált, még ismételt megnősült. A cigány ugyanabból a rokonságból másodszor nem nősülhet, különösen tilos elhalt nejének nővérét, vagy más közeli rokonát elvenni.

Figyelemre és említésre méltó az a körülmény, amely a művelt népeknél általánosan, a műveletlen népeknél azonban a legritkábban észlelhető s ez az a különös tisztelet, amely az öreg nőknek kijár. A cigányleányt hozzátartozói férjhezmenéséig gyermeknek tekintik, semmibe se veszik s míg a fiatal menyecskét hozzátartozói egyáltalán nem becsülik s inkább egy szükséges rossznak tekintik, addig a matróna igen nagy tekintélynek és befolyásnak örvend, amelyet nemcsak a szűkebb családi csoportban, hanem az egész törzsben is érvényesít, úgy a belső, mint a külső ügyek intézésében. — Egy ilyen öreg anyóának véleménye és ítélete nagyobb súlylyal bír, mint a vajda legbölcsebb ítéletmondása.

A vajda nemcsak első embere, előjárója törzsének, hanem érdekeinek képviselője is más törzsekkel, de különösen a «fehér emberekkel (párne mánusché) szemben; istápolja övéinek ügyeit a bíróságoknál, mint ügyvéd s gyakran tolmácsként szerepel. Előjárói teendői a törzs embereinek belső ügyeire terjeszkednek ki. A legfőbb hatalom azonban magának a népnek a kezében van, amely azt alfönökei — a saibidjók — útján gyülekezeteken gyakorolja. Ezeket a gyülekezeteket rendszerint tél idején tartják, amikor az egész törzs együtt tanyázik. Az alfönökök viszonya a vajdához mindig ez utóbbi személyiségétől és befolyásától függ. A gazdagság a cigányoknak is imponál és tekintélyt ad. Ha tekintélye vagytonon, vagy erélyes egyéniségen alapszik, akkor feltétlenül alávetik magukat akaratának, ellenkező esetben a vajda csak egy üres báb és az alfönökök azt tesznek, amit akarnak.

A gyülekezetben — amelyet «Foros manuschengré»

Csúz, Rheuma, Köszvény

amely sok ezer hálairat és orvosi vélemény szerint biztos hatású háziszer. —

Egyedüli készítő: Szenthe Lajos Patrona Hungariæ gyógyszerháza, Budapest, Damjanich-utca 2. szám.

esetén próbálja meg a világhírű erősített **CAPCINE (Paprika)** kenőcsöt

Eredeti téglát ára háboru idejére 4.- kor.

A «Kárpát» hadtest katonái elvonulnak. (A háttérben József főherceg vezérezredes és Kövess tábornagy.)

(férfivásár)-nak neveznek — s amelyen az egész törzs érdekei és ügyei kerülnek tárgyalásra, csak a vajdának és az alfönököknek van helyük és szavuk.

Egy ilyen cigányországgyűlés körülbelül a következőképen folyik le:

Egy tisztáson körbe ülnek az alfönökök, «ez a tisztelt ház», a vajda az elnök. Az alfönökök mögött az egyes csoportok foglalnak helyet; ez a karzati hallgatóság. A vajda megnyitja az ülést és tárgyalásra kerülnek a közös ügyek. Letárgyalják a jövő évi vándorlás programját; felosztják a csoportok között a bevándorolni szándékolt területet, ami nem megy egészen simán s nem ritkán összeveszésre és egy kis parázs verekedésre is ad okot és alkalmat, amibe a tisztelt hallgatóság is beleszól, a mikor is az elnök kénytelen az ülést eredmény nélkül felosztatni. Ha azonban simán ment a vándorlási terep elosztása — amin legtöbbször azért vesznek össze, mert az egyik terület dúsabb konczot helyez kilátásba, mint a másik, — sor kerül a belső ügyek elintézésére. A gyülekezet ítéletmondásai kizárólag a tanuvallomásokon alapulnak. Ha több a felmentő, mint a terhelő tanuvallomás: a vádlott felmentetik a vád alól. Egyszerű eljárás és nem jár sok irással. Ha azonban több a terhelő tanuvallomás, akkor a vádlott az elkövetett bűncselekmény nagyságához képest bizonyos mennyiségű pálinka — és pedig lehetőleg azonnali — megfizetésére köteleztetik, amely azután közösen elfogyasztódik. Ez is egyszerű és praktikus. Az ilyen büntetéseket legtöbbször verekedés, lopás stb. eseteiben szabják ki. Nem ritka azonban az az eset, hogy az ítélet a törzsből való száműzésre szól és pedig bizonyos időre, vagy örökre. Az előbbi elég gyakori az erdélyi kortorároknál házasságtörés esetén, holott a többi cigánytörzseknél a házasságtörés egyáltalában nem tekintetik bűnnek; igaz viszont, hogy — amint azt tanulmányom elején említettem volt — az erdélyi kortorár erkölcs dolgában a legmagasabb fokon áll a többi cigányokkal szemben.

Ismernünk kell a sátoros cigány természetét, hogy a számkivetésnek, mint büntetésnek jelentőségét kellően megítélhessük.

A cigány beszédes, fecsegő természetű és rajong a társas életért; elképzelhető ezek után, hogy milyen rettenetes hatással van reá az ilyen számkivetés, amikor egyedül, elhagyatva kell vándorolnia s bármennyire rajong a cél nélküli és zabolátlan szabad életért és vándorlásért, éppannyira ragaszkodik övéihez s az egyedül való kóborlás a legnagyobb erkölcsi büntetést jelenti számára.

A «fehér emberek»-en, vagy idegen törzsbelieken elkövetett lopást nem büntetik. Annál keményebben torol-

ják meg a törzsbelin elkövetett lopást s általánosan elfogadott elv, hogy a tolvaj a kározt a kár értékének háromszorostól—kilenczszeresig terjedő ellenértékkel tartozik kielégíteni. Pusztá gyanúsításra nem adnak semmit. Tanuskodni ilyen esetekben egy cigány sem szeret, mert a tolvaj és annak hozzátartozói, hacsak lehetséges bosszút állnak rajtok. — Dr. Wlisko irja, hogy törzsbeliek közötti lopás a legritkább esetek közé tartozik. Ezt saját magán tapasztalta. Amíg ugyanis nem lett tagul (námipe) felvéve, addig alig mult el nap, hogy valamijét el ne lopták volna, de mihelyt felvették a törzsbe, azóta soha sem veszett el semmije.

Amint látjuk, manapság nagyon korlátolt a vajda hatalma; máskép volt ez a régi időkben, a mikor a vajdák az erdélyi fejedelmektől, de néha a vármegyéktől is megerősítő okiratot kaptak s ennek alapján kötelesek voltak minden olyan esetben, amikor törzsük valamelyik tagja összeütközésbe került az igazsággal s e miatt a hatóságok kurrentáltak, azt kiszolgáltatni, általában egy büntett kinyomozásánál serényen résztvenni s volt rá eset, hogy saját fejével volt kénytelen törzséért helytállani.

A vajdaság öröklődik. Ha a jövendőbeli vajda még nem érte el nagykorúságát (mai időkben ez a védkötelezettség teljesítésével következik be) egy legközelebbi férfirokon látja el ideiglenesen a vajda teendőit.

Mihelyt megöregszik, rendszerint a vajda maga jelöli ki utódját fia, ha ilyen nem lenne, fivére, vagy ha fivére sincsen, sógora személyében. Ha elcsapják a vajdát, vagy hirtelen és utód megjelölése nélkül halt el, akkor a vajdaság a legközelebbi rokonaira száll. Ha több egyenjogu igénynyel bíró pályázik a vajda tisztségére, a sorsra bizzák, hogy ki legyen a vajda. Egy babszemet belesütnek egy kalácsba, a kalácsot annyi darabra törik, ahány pályázó van s akinek a darabjában megtalálódik a babszem, az a vajda. Ez is egyszerű eljárás, de egy kis ügyességgel itt is meg lehet javítani a szerencsét. Egyszerű a vajdai méltóságba való installálás is. Bizonyos napon és órában összejönnek az összes saibidjok, körbe állnak, míg a legidősebb saibidjo és az új vajda a kör belsejében állnak fel. A saibidjo megkérdezi társait, hogy óhajtják-e ezen férfit vajdájukul elfogadni? Az igenlő válasza leteszi az új vajda az esküt.

Ezután a legidősebb férfi a törzsnek hátára emeli a vajdát, miközben ezt kiáltja «Ac tu dro dád, tro dád a tu» (szó szerinti fordításban: légy a te atyád; a te atyád légy); ugyanezt cselekszi meg vele a törzs minden felnőtt férfitagja, miközben az asszonyok maszlafűmaggal dobálják, hogy ne fogjon rajta a rossz szellem ereje. Ezután a szertartás után a vajda áldomást

HEGEDŐ

remek felszereléssel
10—12—15—20 korona

a legjobb minőségben az egész országban elismert elsőrangú magyar hangszertelepen
Reményi Mihály-nál szerezhető be Budapesten, Király-utca 58. sz.

Minden hangszerről külön árjegyzék kéréndő.

HARMONIKA

10—12—15—20 korona
finomabb 2 soros 30—40—50 kor.

GRAMOPHON

40—50—60—70 korona
legfin. azé a gramofonszerkezettel

Vilmos császár fogadja a Vilmos-huszárok küldöttségét. (Az első sorban József Ferencz főherczeg főhadnagy áll.)

szik az összes sabidjiokkal a családi vajdaserlegből, majd az avatás színhelyén egy fiatal fát elültet, melynek gyökerei alá kölest és tojást tesz, hogy «vezetése alatt a törzs gyarapodjék és szaporodjék». — Ezután rendesen verekedéssel végződő általános dinóm-dánom következik.

Káros és hasznos szunyogok.

Az olasz Grassi vizsgálataiból ismeretes, hogy a váltóláz (malária) vérben élősködő parányi egysejtű spórák véglények okozzák s hogy a betegség okozóját az Anopheles nembe tartozó szunyogok csípésükkel oltják be az ember vérébe s így terjesztik beteg emberekről az egészségesekre a bajt, mert a vérszívó szunyog a vérsejtekkel egyszersmind a bennük megtelepedett spórák véglényeket is magába szívja. Az Anopheles szunyogoknak és vízben élő lárváiknak elpusztításával tehát a malária ellen sikeresen védekezhetünk. A francia gyarmatokon, mint Legendre J. a párisi akadémia üléseiről szóló tudósításában közli, édesvízi halak meghonosításával kísérelték meg a szunyogok kiirtását. Madagaszkárban, melynek rizsföldjei 3 millió négyzetkilométer kiterjedésűek, s a hol a sziget lakóit a mocsárláz megtizedelte, Tananarivo határában pontos kísérleteket végeztek. Pontyokat hozattak Franciaországból és Réunion szigetről aranyhalat s 1 hektár rizsföldre 1300 db. halat helyeztek ki 60 kg. összsúlyban. 5 hónap múlva 1800 lett belőlük 120 kg. összsúly mellett. Gyomruk tartalmának vizsgálatából kiderült, hogy az Anopheles ek pusztításából főképpen az aranyhalak vették ki részüket s így lényegesen hozzájárultak a közegészség javításához.

Az Anopheles nembe tartozó veszedelmes szunyogok hazánkban is élnek. Ugy ezeknek, valamint a betegséget nem okozó Culex fajoknak is csak a nőstényei csípnek, míg a tollas csápú hímek ártatlanok. A fentebbi példából azonban kitűnik, hogy helyes beavatkozással még ezek a káros szunyogok is hasznossá tehetők: lárváikon halakat lehet nevelni, s ily módon jelentékenyen apasztható a káros szárnyas rovarok száma is.

Az igazán hasznos szunyogok azonban nem ezek a vérszívó szunyogok, hanem a Chironomidák, melyeknek magyar népies nevök nincs; a szakirodalomban magyarul reszkető legyek és rángatózó szunyogok, németül Zuckmücken, angolul «Harlequin-flies» néven szerepelnek. Fajaik száma igen nagy, vannak köztük egész aprók, néhány milliméter hosszúak, de akadnak a közönséges szunyogoknál valamivel nagyobb fajok is. A kicsinyeket musliczáknak, a nagyobbakat közönséges szunyogoknak tartják az avatatlanok. Hímjeik szintén tollas csápúak. A csípő szunyogoktól azonban könnyen megkülönböztethetők a Chironomidák, mikor nyugodtan ülnek. Ilyenkor a szűrő szunyogok hátsó lábait, a Chironomidák pedig mellső lábait a levegőben tartják (a hímek és nőstények egyformán viselkednek). Halásznépünk tudja, hogy ezek nem igazi, vagyis helyesebben nem vérszívó szunyogok, mert nőstényeik sem csípnek. Ezért a legújabban ajánlott «jámbor szunyog» elnevezés igen szerencsésnek mondható.

A most említett «jámbor szunyogok» az embernek semmi kellemetlenséget nem okoznak, bár tavak és folyók partjain tavasszal és nyáron sokszor hihetetlen tömegekben rajzanak. Lárváik a vizek fenekén és vízi növényeken óriás tömegekben találhatók és a mint Schiemenz és mások vizsgálatai kiderítették, különféle értékes halaknak, főleg a pontynak legkedveltebb táplálékát szolgáltatják, úgyannyira, hogy a halak bélcsatornája sok helyen legtöbbször majdnem kizárólag Chironomidák lárváival van telve. A jámbor szunyogoknak tehát valósággal nemzetgazdasági jelentőségük van.

KÉPEINKHEZ.

Vilmos császár Erdélyben.

A szövetségi összetartásnak és az ezzel kapcsolatos hadrendi beosztásnak egy kiválóan jellemző példája az, amit különben lapunk hasábjain már többször hangoztattunk, hogy a szövetséges seregek a harcsterület minden részén úgy vannak felosztva, hogy bármerre menjünk is, mindenütt ott találjuk egymás mellett a magyar katonát a német, a bolgár, a török szövetséges seregek katonáival. Így fejlődött ki közöttük az a kiváló bajtársias együttérzés, amelyről oly sokat és szépet hallottunk már a háború kezdete óta is.

Még feltűnőbb ez az egyenletes beosztás a német hadsereg katonáival, akikkel együtt harcoltuk meg az oroszok, a szerbek és a románok, sőt részben az ántánt különféle frontjain lezajlott véres csatákat is. Rigától

ÖW SÁNDOR

órás és ékszerész, Budapest, VIII. ker.,
József körút 81. szám. — Saját házában.

Ő cs. és kir. Fensége József főherceg kam. száll.

Alap. 1892. Telefon 62—68.

A m. kir. államvasutak, a m. kir. posta és távirat, ugyisint a m. kir. testőrségnek szerződéses óraszallítója. Dús raktár a legdivatosabb briliáns és aranyékszerekben, ezüstalkalmi ajándékokban, ugyisint mindenemű kitűnően járó pontosan szabályozott zseb-, fali-, álló- és utazóórákban. Saját nagyszabású műhelyében ékszerátalakítások és órajavítások bármilyen eszközökkel. A csendőrségnek kivételesen részletfizetési kedvezmény is nyújtatik. Rendkívül jutányos árak! Dús választék! Pontos kiszolgálás! Árjegyzék ingyen és hármentve. Óráknál írásbeli jótállás.

Vilmos császár a Tatárhágó tetején hallgatja József főherceg előadását az ottani harcokról.

Brailáig, az angol-francia fronttól Szalonikiig, mindenütt ott láthatták a német katonát a magyar mellett.

Ez állításnak kétségtelen bizonyítékát adják a jelen számunkban közölt képek is, amennyiben Erdély visszavételében és a román orvtámadás visszaverésében mindenütt segítettek bennünket a németek, akiket ezuttal a német császár a román fronton meglátogatott. Egyes csapattestek éppen József főherczeg vezérezredes úr Ő Fensége vezérlete alatt küzdöttek a közös ellenség ellen s éppen a magyar haza határán a Tatárhágónál, a honnan tudvalevőleg többszöri kísérletezés után is véres kudarczczal vonult vissza az orosz hadsereg a szövetséges hadsereg hősie támadása elől.

S talán nem is volna teljes a kép, ha a császár az ő nevét viselő huszárezred katonáit legfelsőbb kihallgatáson nem fogadná. Hiszen tudjuk, hogy lovasságunkat mindig minta katonaságnak tartotta; most pedig annál nagyobb kedvvel és különösebb jóakarattal fogadja őket, mert bizony soknak ott diszeleg hősi mellén a németek specziális kitüntetése, a személyes vitézségnek, bátorságnak és pontos kötelességteljesítésnek elismerését jelző fehér-fekete szalagos vaskereszt.

HIREK.

Eljegyzés. Báró Orbán Bódog m. kir. csendőrfőhadnagy, néhai báró Orbán Bódog földbirtokos és néhai neje, született csikmádéfalvai Zöld Matild fia, Kovásznai Margit úrhölgyet, Kovásznai Marczel biharmegyei főszolgabíró és neje született Derzsy Julia leányát eljegyezte.

Gondatlanságból meglőtt vezető. A kurimai örsre beosztott Maga István népfölkelő fegyvere szeptember 5-én gondatlanságból elsült s a lövedék Todorán Péter vezetőt súlyosan megsebesítette.

Fűzősczipők viselése. A honvédelmi miniszter úr, a jelenlegi viszonyokra való tekintettel, 310399/16-1917 számú rendeletével megengedte, hogy a csendőr legénység fűzősczipőt is beszerezhessen és azt szolgálatban, mint szolgálatonkívül, minden megszorítás nélkül viselhesse.

Adomány. Biró István magyarhermányi örsbeli őrmester a rokkant katonák javára 10 koronát adományozott. Rendeltetési helyére juttattuk.

KÜLÖNFÉLÉK.

Mióta van földünkön szerves élet? Biológiai tapasztalataink egyértelműen bizonyítják, hogy Földünkön a szerves élet vízhez és 100 C°-on aluli hőmérséklethez van kötve. Szerves élet csak akkor lehetséges, ha a nedvesség a levegőben vagy a talajban bizonyos fokot ér el, s minden szerves élet elpusztul, ha a hőmérséklet a víz forráspontjánál magasabbra emelkedik. A Föld őstörténetéből azonban tudjuk, hogy Földünk hőfoka egykor 100 C°-nál nagyobb volt s hogy

felületén nem lehetett cseppfolyós víz; ebből szükségképpen arra kell következtetnünk, hogy volt Földünk multjában olyan időszak, melyben a szerves élet legelőször fogamzott meg Földünkön. Ebből az időszakból, melyet a szerves élet történelemelőtti korának nevezhetünk, semmi nyom nem maradt reánk a szerves életből, pedig ebben az időszakban kellett már szerves életnek lenni Földünkön, mert a rákövetkező algonkiumi és kambiumi korból már olyan magasrendű és specziálizált szervezetek maradványai kerültek elő, hogy ezeknek gazdái nem tekinthetők a szerves élet első őseinek. A szerves élet első maradványainak megjelenésétől számítjuk a szerves élet történelmi korát, melynek kezdete a geológiában algonkiumi és kambiumi időszaknak nevezett korról esik egybe. Mondanunk sem kell, hogy a tudós elmék legkiválóbbjait már régóta foglalkoztatja az az izgató kérdés, mikor kezdődött a szerves élet történelemelőtti kora és mikor köszöntött be a szerves élet történelmi kora? E kérdésnél a geológiában járatanok olyan pontos időadatokat várnak, mint a milyenekkel a történész szolgál, kinek időegysége a Földnek tengelye körüli forgásának egysége: a nap, vagy a Földnek a Nap körüli keringési ideje: az év. Az ösföld napja azonban csak négy órá volt s ehhez képest a geológiai folyamatok hossza más hibaforrásokat nem tekintve, már ezért is hatszorosan ingadozhatik a szerint, hogy az időszámítás alapjául a mostani, vagy az előbbi nap hosszát vesszük. Bár ezek az elvi hibaforrások elkerülhetetlenek, mégis különböző módon iparkodtak a geológiai időszakok hosszát években megállapítani. Annak a megállapításánál, hogy mióta van szerves élet Földünkön, dr. Franz V. legujabban az összes erre vonatkozó adatok tekintetbe vételével abból indul ki, hogy a valósághoz még aránylag a legközelebb fekvő számokhoz jutunk, ha a szerves élet keletkezésének időpontját a Föld kérgének és a tengerek kialakulása közt lévő időszak felére tesszük. A különböző becslések adatai szerint, a földkéreg kialakulása óta napjainkig legkevesebb 9600 millió, legfőljebb pedig 65,000 millió év telt el, a tenger keletkezése óta legkevesebb 1000 millió, legfőljebb 5000 millió év pergett le; ez alapon Franz számítása szerint a szerves élet megjelenése óta legalább 4800 millió, legfőljebb 30,000 millió év telt el. Ha ehhez még hozzávesszük, hogy azon időszak óta, a melyből a szerves élet első maradványai ránk maradtak, legkevesebb 48 millió, legfőljebb pedig 240 millió év telt el, azt a végső eredményt kapjuk, hogy a szerves élet történelemelőtti kora körülbelül százszor oly hosszú lehetett, mint a szerves élet történelmi kora, vagyis azon kor, melyből a szerves élet maradványai muzeumainkba kerültek.

Ló a kigyó gyomrában. Egy francia utazó amerikai utjából hazatérve az alábbi érdekes dolgokat írja: A legnagyobb óriás kigyót Braziliában láttam, a mely azonban már nem élt. Pár héttel Capebe való érkezésünk után észrevettük, hogy lovunk hiányzik. Olyan

nyomtalanul eltűnt, hogy nem is tudtunk tájékozódni, hogy merre keressük. Egy alkalommal egy szolgánknak az erdőben akadt valami dolga, s rémülve vette észre, hogy az egyik fa ágain hatalmas óriáskigyó van körülcavarodva. A fa egy folyó fölé hajlott, a kigyó felső teste pedig mintegy élettelenül lógott bele a vízbe. A szolga közelebb ment az állathoz, mely csakugyan döglött volt. Lefürészelték a fa ágát, melyen a kigyó csüngött s így az utálatos nagy hüllő belezuhant a folyóba, a honnét két lóval vontatták partra. Hossza 40 láb volt és felboncsolás után gyomrában egy lónak összetörött csontjait találták, csak a feje volt még ép, a miből világosan következettük, hogy a kigyó a lovat egészben elnyelte. A vén boa konstriktorok hihetetlen nagy tömegeket képesek egyszerre elnyelni. Láttam egy olyan kigyót, a mely csak olyan vastag volt, mint a hüvelykujjam, de lenyelt egy akkora békát, mint a két öklöm, egyszer pedig megöltem egy hasonló nagyságú kigyót, a melynek gyomrában két ilyen békát találtunk. Megbizonyosodtunk, hogy lovunkat is ez a kigyó nyelte el, csak hogy a falat annyira túlterhelte a gyomrát, hogy belepusztult.

Telefon a halak ellen. A telefon az emberiségnek is elég nagy ellensége, de már az állatokat is kínozzák vele. Egy norvégiai halász különös szerkezetű telefont készített a tenger mélységein uszkáló halak megfigyelésére. A telefont a halászbárka szélén állítják föl s egyik végét a tengerbe bocsátják le s abból a zúgásból, mely a kagylókon keresztül a tengerből felhangzik, megállapítható, hogy a halak miféle csoportokhoz tartoznak, valamint azt is, hogy milyen számban vannak jelen azon a helyen, a hol a halászok hálót akarnak vetni. Hogyha heringek vagy kisebb halak nagy mennyiségben jönnek, éles, füttyszerű hangot hallatnak, a tökehalak pedig tompán üvöltő hangot adnak. Ha a halak közel jönnek a tenger alatti telefonhoz, mozgásuk iránya tisztán megállapítható. A víznek a kopolyukon való átözlése olyan hangot ad, mely hasonlít a négylábuak lélekzetvételéhez. A szerkezet egy mikrofonból áll, mely egy légmentesen elzárt acélszekrényben van elhelyezve s elektromos drótok segítségével a hajón levő telefontal van összekapcsolva. A tenger alatti hangokat a mikrofon felfogja és hatványozottan erőssé teszi, az elektromos drótok pedig a hallgatók füléhez viszik.

Furcsa világ. Egyik vidéki olvasónk, a ki szabad óráiban a vadász-sportját is szolgálja, igazságként véli megállapítani, hogy ez idő szerint az a halandó jut legolcsóbb vadhoz, a ki a pecsenyét a vadasnál veszi, ellentétben azokkal az urakkal, a kik maguk fáradnak az elejtendő vadak után. Csak elmondja, hogy ezidő szerint egy kiló sörét 20 korona, száz hüvely pedig 30 korona. Hogy a löport mennyiért adják, azt meghatározni nem lehetséges, mert nincs. Ha a sörét, a hüvelyt s a löpor árához a vadászati bérletet is hozzá

vesszük, akkora összeg kerekedik ki, a mennyiért a vadpiacra 1 galább is száz foglyot, vagy ötven fácánt, esetleg a mincz nyulat lehet venni, a milyen zsákmány gy-egy vadászra nem minden esztendőben esik.

Szerkesztői üzenetek.

A szerkesztőség a szolgálattal kapcsolatos kérdésekre és névtelen levelekre nem válaszol, kéziratot vissza nem ad, levélben pedig csak igen kivételes oly esetekben válaszol, ha a válasz, kényességénél fogva, nyilvánosan meg nem adható. Kérjük ennél fogva olvasóinkat, hogy leveleikkel bélyeget ne küldjenek.

P. M. Altiszti tanfolyamok a háború következtében nem tartatnak. A mögöttes országrészben levő, altiszti tanfolyam hallgatására alkalmas csendőrök és a hadrakelt seregnél altiszti vizsga nélkül előléptetett és a csendőrségnek visszaadott altisztek, — ha meg előzőleg legalább 6 hónapon át örsöt önnállóan vezettek, az előirt tananyagból 3 havi magán előkészület után vizsgát tesznek. Azok részére, kik 6 hónapnál kevesebb időn át, vagy egyáltalán örsöt önnállóan nem vezettek, a vizsgára való előkészületben 4 havi idő van megszabva. A hadrakelt seregnél levő, vizsga nélkül előléptetett 1. és 2. oszt. őrmesterek bevonulásuk után szintén 3 havi előkészület mellett fognak vizsgára bocsáttatni és rangjukkal a vizsga eredményéhez képest, azon vizsgát tett II. altisztek közé illeszkednek be, kik a vizsgát 3 havi előkészület után tették le. A hadrakelt seregnél levő egyéb alkalmas alőrmesterek és csendőrök részére bevonulásuk után előkészületi idő gyanánt 4 hónap van kiszabva és rangjukkal a fentiek szerint azon II. altisztek közé sorolnak, kik a vizsgát 4 hó alatt tették le.

B. P. 645. 1. A csapatparancsnok ítéli oda. Ha még nem kapta meg, jelentse tisztí elöljárójának. 2. a leirt sorrendben 3. nem, 4. nincs.

Érdek. 1889. Arany-, 1., 2. rendű ezüst vitézségi érem, koronás ezüst érdemkereszt, ezüst érdemkereszt, bronz vitézségi érem, koronás vas érdemkereszt, vas érdemkereszt.

Balatonmenti örs. 1. A leszerelés után, csupán tartózkodási helyére való megérkezéséig viselheti. 2. A laktanyából való távozást jelenteni is kell.

Több népf. szakaszvezető. Kérjék a legközelebbi tisztí szemlén.

Többeknek. A népfölkelési tényleges szolgálatot teljesítő volt csendőrök előbb viselt csendőri rendfokozata, jelen szolgálataukba a «valóságos» tizedesi, illetve szakaszvezetői rendfokozatnak felel meg.

Szebb jövő. 29. 1. Szabályszerűen 20% ; ez a szám azonban már jóval túl van lépve. 2. Megkísérélheti ; bár erre még nem tudunk esetet. 3. Semmi esetre sem. 4. Alig hisszük. 5. Az elintézésnek ezt a módját inkább ajánljuk.

K. Gy. B. Az engedélyt szolgálati uton írásban az illetékes huszár századparancsnokságától kérje. Okmányok nem szükségesek.

Duna. Ez a kedvezmény tényleges csendőrőrmesterekre vonatkozik.

Öreg csendőr. A háború alatt nincs rá mód.

s. k. A «szabad ember» fogalmát illetőleg nagy tévedésben van. Egyébként Önnek is szabályszerű engedélyre van szüksége.

Hunyad. A bírósági végrehajtói képzettséget csak gyakorlatilag lehet elsajátítani. 4 középiskola szükséges és rendszerint a bíróságoknál alkalmazott segédhivatali tisztviselők közül pályázat útján nevezik ki.

Nyugdíjas csendőr. Utmesteri tanfolyam ezidő szerint nincsen. 1 évi probaszolgálat szükséges ; tankönyvek bármely államépítészeti hivatalnál beszerezhetők. Igényjogosultak pályázhatnak. Kezdőfizetés 1000 K és utiátalány.

B. A. Tényleges katonai személyek és hadifoglyok által elkövetett büntetendő törvény alapján bírálandók el. 1. Ha az a) — h) — ig, illetve a) — g) — ig felsorolt esetek valamelyike fennforog : büntett. 2. Ugyanúgy.

HIVATALOS RÉSZ.

SZEMÉLYI ÜGYEK.

Legfelsőbb elhatározások:

Ő császári és apostoli királyi Felsége legkegyelme-
sebben

kinevezni méltóztatott:

Fery Oszkár vezérőrnagyot, a magyar szent korona országaihoz tartozó csendőrség felügyelőjének helyet-
tesét ezen csendőrség felügyelőjévé;

csikszentimrei Csató Ferencz ezredest, a VI. számú csendőrkerület parancsnokát, a magyar szent korona országaihoz tartozó csendőrség felügyelőjének helyet-
tesévé;

adományozni méltóztatott:

*a koronás ezüst érdemkeresztet a vitézségi érem
szalagján:*

az ellenség előtt teljesített különösen kötelességű
szolgálataik elismeréseül:

Székely János járásőrmesternek, Lőrinczi Mihály,
Páll Dávid 1. oszt. őrmesternek, Varga János I., Gábor
Simon, Károlyfi Ambrus 2. oszt. őrmestereknek, a VII.,
Nagy Lajos 2. oszt. őrmesternek, a VIII., Batári Mihály
alőrmesternek, a II., Varga István alőrmesternek, a III.,
Knedel Márton, Főrizs András, Bartha Ferencz alőr-
mestereknek, a IV., Jugovics György, Kalósi György,
Hesinger Imre alőrmestereknek, a VI., Mozer József és
Nagy Simon alőrmestereknek, a VII. számú csendőr-
kerületben;

különleges alkalmazásban teljesített különösen köte-
lességű szolgálataik elismeréseül:

Maretyák István 2. oszt. őrmesternek, a IV., Czifra
István 2. oszt. őrmesternek és Sebestyén Balázs alőr-
mesternek, a VII. számú csendőrkerületben;

az ezüst érdemkeresztet a vitézségi érem szalagján:
az ellenség előtt teljesített különösen kötelességű
szolgálataik elismeréseül:

Ambrus Péter csendőrnek és
a háborúban teljesített különösen kötelességű szol-
gálatai elismeréseül:

Hajdó Márton csendőrnek, mindkettő a VII. számú
csendőrkerületben.

HONVÉDELMI MINISZTERI RENDELETEK.

Várakozási illetékekkel szabadságoltatik:

sárosfai Bittó Gyula, VI. számú csendőrkerületbeli
főhadnagy, a megejtett felülvizsgálat alapján, mint «jelen-
leg szolgálatképtelen» 1917. évi október hó 1-től szá-
mitandó egy év tartamára.

Választott lakhely: Versecz.

Ideiglenes nyugállományba helyeztetik:

1917. évi október hó 1-ével:

Lukács János, I. számú csendőrkerületbeli járás-
őrmester, a megejtett felülvizsgálat alapján, mint
«jelenleg szolgálatképtelen», hat hó tartamára.

Választott lakhely: Nagybaczon.

Irsai Gyula, VII. számú csendőrkerületbeli járásör-
mester a megejtett felülvizsgálat alapján, mint «jelen-
leg szolgálatképtelen», hat hó tartamára.

Választott lakhelye: Magyarköblös.

Vigvári Imre, VIII. számú csendőrkerületbeli járás-
őrmester, a megejtett felülvizsgálat alapján, mint «rok-
kant, népfölkelési fegyveres szolgálatra is alkalmatlan».

Választott lakhelye: Szilágysomlyó.

Ladiczki János, V. számú csendőrkerületbeli járás-
őrmester, a megejtett felülvizsgálat alapján, mint «jelen-
leg szolgálatképtelen», hat hó tartamára.

Okiratilag megdicsértettek:

a m. kir. VI. sz. csendőrkerületi parancsnokság által

Nagy Vendel járásőrmester, Kövi Pál 2. oszt. őrmester
és Pandur Ferencz alőrmester a Török Károly bodnéri
lakos sérelmére elkövetett rablás tetteseinek és a fel-
bujtóknak nagy körületekintéssel vezetett hosszas és
fárasztó nyomozással történt kiderítése, elfogása és az
igazságszolgáltatás kezébe juttatásáért, valamint az
elrabolt 11341 korona 38 fillér értékű készpénz és
takarékpénztári könyv megszerzéséért;

Németh Mihály, Mészáros János IV., 2. oszt. őrmesterek
és Nagy Mihály csendőr a háború folyamán a köz-
biztonsági szolgálat terén általában tanúsított eredményes
működéséért, de különösen az Ausztriába irányuló

Magyar Köztisztviselők és Állami Alkalmazottak Takarékpénztára

Köztisztviselői kölcsönök
törlesztésre.

Előlegek értékpapírokra.

Családi házak és telepek
létesítése.

részvénytársaság

Budapest, VII., Rákóczi-ut 76. sz.

— Telefon 153—44. szám. —

Alaptőke 2.000,000 korona.

Kölsönök l kbérletiltás
ellenében.

Külföldi pénznemek vé-
tele és eladása.

Sorsjegyeknek részletre és
készpénzért való eladása.

Elfogadunk betéteket takarékpénztári könyvecskére. 1. Oly
takarékbetétek után, melyeket hat hónapi felmondási idő
lekötése mellett helyeznek el intézetünknel, 6% (hat) betéti
kamatot fizetünk. (A tőkekamatadó levonásával.) 2. Oly takaré-
betét után, melynél a betevő az 1. pontban jelzett felmondási
időt ki nem köti, 5 1/2% (öt és fél) betéti kamatot fizetünk.
(A tőkekamatadó levonásával.)

Előleget nyújtunk értékpapírokra, sorsjegyekre, vidéki inté-
zetek részvényeire.

Személyi kölcsönöket folyósítunk kezesség mellett vagy jel-
zálogos biztosíték ellenében, jutányos kamattétel mellett.
Utalványok, intézvények és cheques beszedését elvállaljuk
igen mérsékelt költségek felszámításával.

Veszünk és eladunk értékpapírokat, idegen pénzeket.

élelmiszer- és gabonacsempészet nagymérvű elharapódzásának megakadályozása tekintetében nagy buzgalommal és szakszerű eljárásával kifejtett közhasznú és igen eredményes tevékenységeért;

Zsédény Mihály és Sebesi Gyula 2. oszt. őrmesterek, előbbi: az utóbbi időben, utóbbi: hosszas csendőrségi szolgálati ideje alatt a közbiztonsági szolgálat terén általában kifejtett buzgó és eredményes működéséért valamint a háborúból folyó sokoldalú szolgálatnak pontos és lelkiismeretes teljesítéséért;

a m. kir. VIII. számú csendőrkerületi parancsnokság által;

Kupa Mihály 1. oszt. őrmester, hosszú csendőrségi szolgálati ideje alatt, kötelességének minden alkalommal, a háború okozta rendkívüli viszonyok között pedig még fokozottabb, fáradságot nem ismerő kitartással, ernyedetlen buzgalommal történt pontos és igen eredményes teljesítéséért, nemkülönben alárendeltjeinek helyes és célirányos vezetéséért és neveléséért, valamint példás magaviseletéért;

Bagosi Ferencz 1. oszt. őrmester, hosszú csendőrségi szolgálati ideje alatt, a közbiztonsági szolgálatban minden alkalommal, fáradságot nem ismerő kitartással, ernyedetlen buzgalommal és szakavatottsággal teljesített eredményes tevékenységeért, alárendeltjeinek helyes és célirányos vezetéséért és neveléséért, a háború folyama alatt pedig sokszor nehéz viszonyok között teljesített igen jó szolgálataiért, nemkülönben példás magaviseletéért;

Peles János, Bokor István és Nyiri Pál 2. oszt. őrmesterek hosszas csendőrségi szolgálati idejük alatt kötelességüknek minden alkalommal, a háború okozta rendkívüli viszonyok között pedig még fokozottabb, fáradságot nem ismerő kitartással, ernyedetlen buzgalommal történt pontos és igen eredményes teljesítéséért, nemkülönben alárendeltjeiknek helyes és célirányos vezetéséért és neveléséért, valamint példás magaviseletükért;

Borbély Gáspár 2. oszt. őrmester hosszas csendőrségi szolgálati ideje alatt, a közbiztonsági szolgálatban minden alkalommal kifejtett eredményes működéséért, alárendeltjeinek helyes és célirányos vezetéséért, valamint a háború folyama alatt fáradhatlan buzgalommal és kitartással teljesített hasznos szolgálataiért, nem különben kifogástalan magaviseletéért.

Fekete János 2. oszt. őrmester, hosszabb csendőrségi szolgálati ideje alatt minden alkalommal kifejtett hasznos és eredményes tevékenységeért, alárendeltjeinek helyes és célirányos vezetéséért és neveléséért a háború folyama alatt, sokszor nehéz viszonyok között fáradságot nem ismerő kitartással és ernyedetlen buzgalommal teljesített igen jó szolgálataiért, nemkülönben példás magaviseletéért.

Előléptetett:

1. oszt. őrmesterré:

1917. évi szeptember hó 1-ével:

Magyaros Mihály, 2. oszt. őrmester, a VII.,

2. oszt. őrmesterré:

Biró Mihály és Mike József alőrmesterek, a VII.,
alőrmesterré:

1916. évi december hó 10-vel:

Kovács Gábor II., csendőr,

1917. évi július hó 16-ával:

Kovacev Márk, vezető,

1917. évi augusztus hó 16-ával:

Lagsági János, csendőr, a VII. és

1917. évi szeptember hó 16-val:

Samu Miklós, Lőrinczi Lajos, Varga János, Dóra Árpád, Magos János, Hajdó Domokos, Szilágyi Sámuel, Antalfi József, Szabó Imre, Gál Károly és Molnár Joachim vezetők, az I. számú csendőrkerületben.

SZÁNTÓ JÓZSEF

19 éve szállit kerékpárt, beszélő-gépet, varrógépet, gummikát és felszereléseket az egész ország csendőrségének. Elismerő leveleim ezerszámra vannak. — Pontos czim:

SZEGED, VÁROSI BÉRPALOTA.

A világ legjobb harmonikái

Orgonahangu, 2 váltóval 7 K, finom 9 K. Csodásan erős hangú, 3 igaz váltóval 15 K. Egész zenekari hangú 4 igaz váltóval 20 K. Erős acél hangúak 18, 20, 25, 40 K. Finom kétsoros harmonikák, háromsorosak, gramatikus hangúak is készülnek.

Gramofon

Csodásan, erős, tiszta hangú beszélőgép 40 K, nagy „Union” szerkezettel 50 K. — Legszebb hangtemezsek az összes dalok, zenék, operák, tréfás előadások stb. 80 Ft.-tól 4 K-ig. Javítási műterem.

Árjegyzéket az összes hangszerekről ingyen küld

MOGYORÓSSY GYULA

királyi szabadalmazott hangszergyár

Budapest, VIII., Rákóczi-út 71. szám.

VÁRNAY L. SZEGED

csendőrségi nyomtatványok és felszerelési cikkek teljes raktára.

Károly-kereszt nálunk már kapható, ára 2 korona.